

Svein-Ivar Fors

Familiens

PC-bok 1

Lær deg

- *Windows • Tekstbehandling*
- *Regneark • Mange nyttige PC-tips!*

*• Bruk PC'en din til å skrive brev,
gjøre forandringer i tekster, skrive feilfritt nesten bestandig,
kopiere datafiler fra PC til diskett,
føre regnskap, holde orden på dokumenter*

– og mye mer!

Familiens PC-bok

Her starter Familiens PC-bok 1, skrevet for deg og for alle som ønsker å lære litt om hvordan en datamaskin fungerer, og hva den kan brukes til.

Er du uten erfaring i databehandling, men har lyst til å lære deg litt om hva en PC egentlig er?

Synes du at det som erfarne databrukere kaller “enkelt” slett ikke er så enkelt, men derimot ganske vanskelig?

Vil du lære å arbeide med tekstbehandling og enkle rutiner på en datamaskin?

Denne boken er skrevet for deg som ikke er helt sikker på hvordan en datamaskin fungerer.

Du vil oppdage at en datamaskin er noe langt mer enn en avansert skrivemaskin. Alt du skriver kan du forandre på helt til du blir fornøyd.

Når du er ferdig med kladden er du også ferdig med innføringen.

Ved å lese denne boka kan du lære deg å bruke datamaskinen til å skrive brev og til å føre regnskap – og du vil lære deg å bruke Windows.

I neste bok, Familiens PC-bok 2, vil du også lære om internett og e-post, om å lage et kartoteksystem og om håndtering av bilder på PC'en din.

Alt dette har tidligere stått i PC-spalten i Familien – og jeg som skriver her har forsøkt å gjøre det på et dagligdags språk, tilpasset den uerfarne databruker, uten unødig bruk av vanskelige datauttrykk.

Jeg liker å sammenligne datamaskinen med en verktøykasse full av nyttige verktøy. Denne verktøykassa består stort sett av en skjerm og et elektronisk lagerrom som kalles harddisk. Du vil ikke kunne greie å ødelegge noe som helst inni denne verktøykassa bare ved å trykke på knotter og tastatur – vær helt trygg for det!

Verktøyet i skrinet kalles for dataprogrammer.

Dataprogrammer er ikke til å ta og føle på, for de lagres elektronisk inni harddisken, nesten på samme måte som når stemmen din blir lagret på et lydbånd.

Du behøver ikke å vite noe om hva som foregår inne i datamaskinen for å kunne bruke den.

Men du må være i stand til å gi datamaskinen beskjed om hva den skal gjøre. Du gir beskjeder til datamaskinen ved å trykke på datamaskinens tastatur, eller ved å klikke på musa.

Musa er et pekeredskap, akkurat som pekestokken til en lærer. Når du triller musa over skrivebordet ditt, følger en liten pil på dataskjermen med i akkurat de samme bevegelsene. Denne lille pila blir kalt **musemarkøren**. Når du ved hjelp av musa og den lille pilen peker på noe på skjermen og klikker på knappen på musa, gir du en beskjed som datamaskinen er nødt til å lystre.

Tastaturet og musa er koplet til maskinen, og er altså innretninger som du kommuniserer med maskinen din med. Når du trykker på en tast på tastaturet ditt sender du samtidig en liten elektronisk beskjed til maskinen. Den forstår akkurat hva den skal gjøre, takket være dataprogrammene, som videreformidler beskjedene dine.

Men maskinen må kommunisere med deg også. For at du skal kunne følge med på at maskinen gjør som den skal, sender den beskjeder tilbake til deg via skjermen.

Dataprogrammene oversetter maskinens elektroniske språk på en måte som gir mening for deg.

Når du for eksempel trykker på æ-tasten på tastaturet ditt skjer det flere ting. Et lite elektronisk signal sendes inn i maskinen og tolkes av det aktive dataprogrammet som befinner seg der inne:

Lag en æ! sier programmet til datamaskinen.

Ja vel, svarer maskinen, og lager en æ på sin måte, i form av en liten elektronisk impuls. Programmet griper fatt i denne impulsen, oversetter den til vårt alfabet og får den tegnet ut på skjermen.

På skjermen dukker en æ opp. Oppdraget er utført.

PC'en – din personlige datamaskin

En PC kan brukes til så mangt. Med en PC kan du både kalkulere og tegne og holde orden på saker og ting – ja til og med betale regninger. Mest av alt blir likevel PC'en brukt til skriving.

Mesteparten av det arbeidet som utføres på datamaskiner rundt om i verden er ordproduksjon. Dette blir kalt for tekstbehandling. Vi skriver brev, avhandlinger, rapporter, attester, søknader og så videre. For noen år siden ble alt viktig skrivearbeid utført på skrivemaskin.

På skrivemaskinen trykket man på et tastatur, akkurat som på datamaskinen, og så spratt det fram en liten arm eller et kulehode fra maskinens indre. Ytterst var det festet en liten bokstav, og ved hjelp av et fargebånd satt bokstaven fra seg avtrykk på det arket som på forhånd var rullet inn på skrivemaskinens valse.

Slik hakket man seg fram, bokstav for bokstav. Ved slutten av hver linje trykket man på returtasten, eller skjøv på en liten spak, for at skrivemaskinen skulle være klar til å begynne skrivingen på en ny linje. Noe liknende skjer når du skriver tekst på en datamaskin, men med to vesentlige forskjeller:

- 1) Du skriver ikke rett på papiret. Det du skriver lagres i første omgang inne i PC'en.
- 2) På datamaskinen skal du ikke bruke returtasten til linjeskift. Maskinen skifter nemlig linje helt av seg selv! Bruk returtasten kun når du skal lage avsnitt, eller når du skal legge inn tomme linjer i dokumentet ditt.

Tastaturet

Tastaturet er ikke ordnet alfabetisk. Tastaturet er ordnet slik at de mest brukte bokstavene er spredt litt utover, og grunnen til det sies å være at på gamle skrivemaskiner kunne ellers "bokstav-armene" hekte seg inn i hverandre hvis skribenten var for rask til å skrive.

Øv deg på å bruke tastaturet dersom du ønsker å mestre PC'en din best

mulig, og du vil raskt oppdage at du husker hvor de forskjellige bokstavene er plassert. Men husk: Det eneste som hjelper er å øve. Ikke fall for fristelsen til å bruke blyanten i tide og utide, men skriv ved hjelp av maskinen så ofte du kan. Til å begynne med kan det virke som om alt skrivearbeid går raskere og enklere med papir og blyant. Kanskje du til og med tenker bedre med blyanten i hånden?

Slik vil det være bare i en overgangsperiode, snart vil datamaskinen din bli det mest kreative og produktive verktøy du noen gang har hatt.

Datamaskinen er dessuten flink til å huske – dersom den får beskjed om det av deg. En PC lagrer og “husker” alt det du bestemmer at den skal huske, og det er satt av rikelig med lagerplass inne i maskinen. Denne lagerplassen kalles for **harddisk**. PC'en lagrer ingenting på harddisken før du ber den om det. Hvordan denne lagringen foregår er faktisk lettere enn du kanskje vil tro – du kan lese mer om det litt senere.

Du har et lite, mobilt lager til disposisjon også. Dette lille, mobile lageret kalles for **diskett**, og er akkurat det samme som en harddisk, bare at disketten rommer mye mindre. Mens en harddisk kan ha plass til flere 1000 millioner bokstaver og tegn, har en diskett plass til 1,4 millioner bokstaver.

Fordelen med en diskett er at du kan ta den med deg og putte den inn i en hvilken som helst PC. På de fleste PC'er er det en diskettstasjon, en liten åpning i maskinen, som er laget for at du skal få lest av innholdet på disketten og få det fram på dataskjermen. Disketter gjør det lett å frakte det du har skrevet inn på én PC over til en annen PC.

Windows

Windows er et av de viktigste dataprogrammer som fins. Windows er installert på de aller fleste PC'er i verden, og Windows styrer alt som foregår inni disse PC'ene.

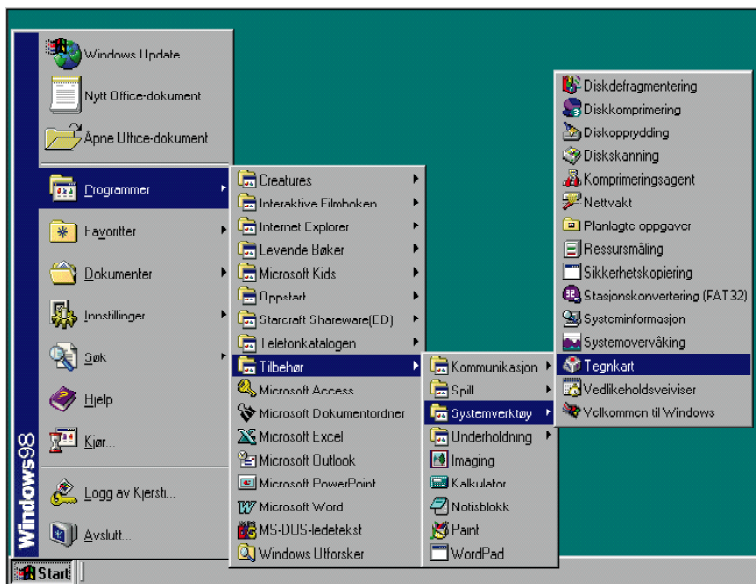
Windows er selve hovedprogrammet i PC'en. Windows starter av seg selv straks du har startet opp PC'en din.

Du kan egentlig ikke gjøre så veldig mye med Windows alene, men uten Windows vil verken tekstbehandling eller svært mange av de andre PC-programmene virke. De andre dataprogrammene fungerer nemlig ved hjelp av Windows. Når du for eksempel ønsker å skrive en tekst, starter du et tekstbehandlingsprogram. Hele tiden må Windows ligge i bakgrunnen og utføre sine overvåkingsfunksjoner.

Etter at Windows har startet opp på PC'en din vil du kunne se en "Startknapp" nede i vestre hjørne av skjermen.

Ved å klikke med musemarkøren på Startknappen åpner du **Startmenyen** i Windows. Fra Startmenyen kan du gjøre det meste, fra å starte forskjellige programmer på PC'en din til å avslutte Windows.

Du åpner Startmenyen ved å klikke på Startknappen, og du vil da se at det står Programmer et sted på denne menyen. Beveger du musemarkøren hit, og klikker, eller holder musemarkøren akkurat her en liten stund, vil du se at enda en meny – som blir kalt **Programmenyen** – kommer fram. Denne Programmenyen viser hvilke programmer som er installert på PC'en din.

Et PC-program lar deg utføre oppgaver på PC'en – for eksempel skrive en tekst eller spille et spill. De fleste programmer på PC'en har sin egen undermeny i Programmenyen. Åpner du undermenyen og klikker på ikonet til det programmet du vil ha startet, så starter dette programmet.

Om to gratisprogrammer i Windows

WordPad og Paint følger med Windows. Dette er to små programmer som er fullt brukbare – men som ofte blir oversett.

Windows er som nevnt selve hovedprogrammet i PC'en, og du kan ikke gjøre så mye med Windows alene. Dette fører ofte til at PC-brukere må kjøpe egne programmer – i tillegg til selve Windows – for i det hele tatt å kunne utføre noe arbeid på PC'en sin.

Heldigvis følger det noen små gratisprogrammer med Windows:
For det første har Windows både en notisblokk ...

Notisblokk

... og en kalkulator.

